STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

Statistikken viser, at Danmark er på vej til at blive et oldinge samfund. 1937

Til studerende, plejepersonale og museumsformidlere.

Denne publikation er en introduktion og vejledning til, hvordan museer og plejesektoren kan bruge hinanden til at skabe livsglæde og værdi for ældre og demente.

I publikationen vil du finde svar på, hvorfor de to typer institutioner bør samarbejde, hvilken forhåndsviden, der vil være brug for, samt konkrete forslag til, hvordan man kommer i gang.

Du vil på de følgende sider opnå viden om:

- Hvad reminiscens er, og hvorfor det er så effektiv en metode til at skabe livsglæde og styrke den ældres identitet.
- Hvad et museum er og hvilke muligheder, der ligger i at bruge et museum aktivt.
- Hvordan tre forskellige tilgange til reminiscensforløb i samarbejde med et museum kan forløbe, baseret på konkrete erfaringer.

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

HVAD:

Et regionalt udviklings- og samarbejdsprojekt mellem museer og ældresektoren, der arbejder på styrke ældres livskvalitet gennem reminiscens og oplevelser vha. museers samlinger.

Hensigten er at inspirere henholdsvis sygeplejeske-, ergoterapeut- og SSA-studerende, personale i ældresektoren, samt museumsformidlere til at samarbejde omkring reminiscensforløb.

HVEM:

Samarbejdserfaringer og vidensdeling mellem:

- Storm P. Museet, Diakonissestiftelsen og plejecenter Østervang på Frederiksberg.
- Vestsjællands Museer, University College Sjælland og plejecenter Kristiansminde i Roskilde.
- Museum Lolland Falster, University College Sjælland og plejecenter Skovcentret i Nakskov.

HVORFOR:

Antallet af demensramte er stadigt stigende. Forskning antyder, at reminiscens har en gavnlig virkning på både stemningsleje/humør samt på fysisk funktionsniveau. Museers samlinger indeholder mange genstande, der kan bruges i reminiscens.

HVORDAN:

Studerende har i deres praktikforløb planlagt og gennemført reminiscensforløb i samarbejde med et lokalt museum.
Her kan du læse om deres erfaringer og selv finde videre inspiration.

BAGGRUND:

Publikationen her er blevet til på baggrund af et forskningssamarbejde mellem Storm P. Museet og University College Sjælland omhandlende ensomme ældre og demente. Her er det blevet undersøgt, hvordan museet gennem målrettede aktiviteter kan øge livskvaliteten hos ældre ensomme. Hjemmeboende ældre har deltaget i erindringsgrupper på museet og herigennem været med til at udvikle et erindringshæfte om Storm P. og hans tid. Hæftet er til brug på bl.a. plejecentre som samtalehæfte for ældre med begyndende demens.
Du kan læse mere om dette projekt og se eller gratis downloade erindringshæftet på stormp.dk/Storm-P/noget-at-tale-om.html

Storm P. Museet og UCSJ har ønsket at udbrede deres positive erfaringer og har derfor valgt at fokusere på fremtidens plejepersonaler; studerende ved henholdsvis SOSU-assistent-, ergoterapeut- og sygeplejerskeuddannelserne. De studerende får gennem praktikforløb på et plejecenter mulighed for at afprøve forskellige reminiscensforløb i samarbejde med et lokalt museum.

Vi har derfor inviteret Museum Lolland Falster, Vestsjællands Museer, samt Diakonissestiftelsen på Frederiksberg til at indgå i projektet. Her har studerende fra nævnte uddannelser i samarbejde med lokal museumsformidler haft fire uger til at udvikle et reminiscensforløb, der skulle passe ind i såvel plejecentrets som det pågældende museums rammer. Det er der kommet tre meget forskellige reminiscensforløb ud af i henholdsvis Nakskov, Roskilde og Frederiksberg.
Du kan bruge disse erfaringer og deltagernes gode råd til videre inspiration.

God fornøjelse

MUSEER OG REMINISCENS

VIDENSDELING:

Når forskellige faggrupper skal samarbejde, sker der en vidensdeling. Museumsformidlere ved sjældent særligt meget om ældres fysiske eller mentale helbred, ligesom mange plejepersonaler ikke har det store kendskab til forskellige museers indhold, eller hvordan deres samlinger kan bruges.

Men når faggruppernes viden deles med hinanden, opstår der nye ideer til, hvordan man bedst muligt kan skabe aktiviteter, der er relevante og spændende for deltagerne.
Derfor er det vigtigt at være nysgerrig, stille spørgsmål og spørge ind til, hvad modparten har brug for af viden.

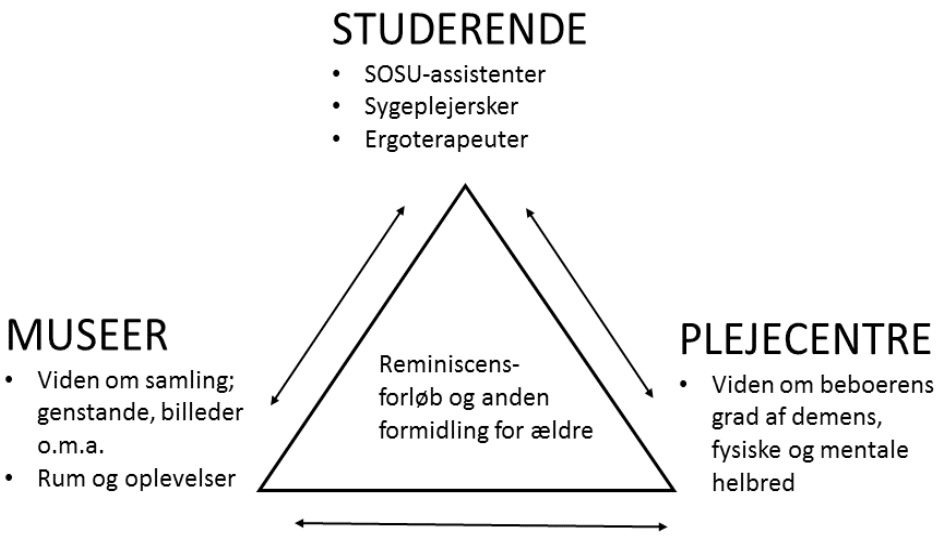

Fig. 1. Vidensdeling mellem studerende, plejecentre og museer.

Figuren viser den tredeling, der foregår i denne type vidensdeling, og hvad de forskellige fagligheder kan byde ind med.

Museernes faglighed afhænger af, hvilken type museum der er tale om: Kunst-, Kulturhistorisk- eller Naturhistorisk.
F.eks. kan et lokalt kulturhistorisk museum ligge inde med viden om lokalområdet og/eller tiden dengang. Det kan have relevans for de beboere, der kommer fra samme område.
Et kunstmuseum kan byde på en anden type oplevelser, f.eks. malerier, der er gode som udgangspunkt for samtaler.
Se evt. link fra *Museum of Modern Art* bagerst i dette hæfte.
Du kan læse mere om museer længere fremme i hæftet.

Det tværfaglige samarbejde, der beskrives senere i de tre cases, er et klassisk eksempel på betydningen af tværfaglige teams omkring beboerne. Ved at arbejde tværfagligt sikrer man både kvalitet og en helhedsorienteret tilgang i arbejdet med demente beboere.

I de forskellige cases har hver sundhedsfaggruppe generelt bidraget med deres viden om demens. SSA-elever og sygeplejeskestuderende har hver især specifikt bidraget med deres viden om og færdigheder i at yde pleje og omsorg. De ergoterapeutstuderende har ligeledes bidraget med deres viden om tilrettelæggelse og graduering af aktiviteter og disses betydning for livskvalitet og velbefindende.

MUSEER OG REMINISCENS

HVAD ER DEMENS:

I alt 90.000 danskere lider af demens og heraf er de 2.400 under 65 år. Antallet af demente forventes at stige de kommende år som følge af en befolkningssammensætning med flere og flere ældre. Demens er ikke en del af den normale aldring, men betegnelsen for en fremadskridende svækkelse af hjernens funktion i voksenlivet som følge af sygdom. Bedst kendt og mest udbredt er Alzheimers sygdom.

Følgerne af demenssygdom er gradvist tab af f.eks. hukommelse, koncentration og abstraktion, samt af færdigheder til at klare den daglige livsførelse og færden på egen hånd. Mange med demens trækker sig, især i de tidlige faser, fra sociale aktiviteter og kan desuden få symptomer på angst og depression.

Demens kan inddeles i tre faser:

Let demens, hvor den demente påvirkes af sygdommen ved ikke længere at kunne de daglige aktiviteter uden hjælp fra andre til f.eks. at huske aftaler og selv klare komplicerede dagligdagsaktiviteter som madlavning. Sproget er intakt, men præget af hukommelses-besvær. De fleste er fortsat mobile og godt gående.

Moderat demens, hvor den demente slet ikke kan klare sig uden hjælp fra andre og skal have hjælp til selv simple dagligdags-aktiviteter. Nye oplevelser kan ikke huskes, kun "velkonsoliderede" minder kan genopfriskes. Sproget er påvirket, mange gentagelser, besvær med at finde især navneord og stednavne. Fysikken kan være præget af langsomme og usikre bevægelser og "synsforstyr-relser", hvor den demente fejlvurderer afstande.

Svær demens, hvor den demente nu er fuldstændig afhængig af hjælp døgnet rundt. Gamle minder huskes nu kun fragmenteret og selv nære familiemedlemmer kan ikke genkendes. Den demente virker fraværende, og sproget er i mange tilfælde væk. Fysikken er stærkt svækket, og den demente vil på dette stadie oftest sidde eller ligge det meste af dagen.

De fleste demente på plejehjem befinder sig i fasen moderat til svær demens.

Demente i alle faser har behov for social kontakt, at blive mødt med empati, anerkendelse og støtte. Reminiscensmetoden er et godt redskab som kan gradueres så alle kan være med og få en god oplevelse.

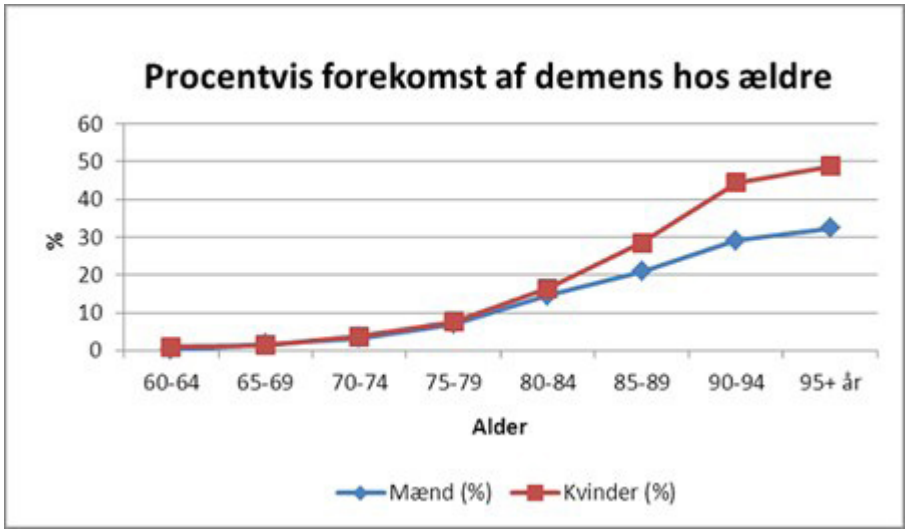

Fig. 2. www.videnscenterfordemens.dk

MUSEER OG REMINISCENS

HVAD ER REMINISCENS?

I Danmark bliver reminiscens i stigende grad anvendt i forhold til omsorgen for mennesker med demens. En undersøgelse gennemført af Socialstyrelsen i 2010 viste således, at 77,5% af kommunerne anvender reminiscensmetoden i arbejdet med personer med demens.

Metoden bruges mange steder, f.eks. på plejehjem, aktivt i kontakten til mennesker med demens. Formålet med reminiscens er at styrke den demente persons identitet, integritet og følelse af kontinuitet.

Reminiscens går ud på at stimulere deltagernes erindringer og følelsesliv ved at diskutere tidligere aktiviteter, begivenheder og oplevelser. Man kan anvende midler som fotografier, inventar/genstande eller musik/lyd. Metoden kan anvendes både i grupper og individuelt og menes at kunne anvendes i alle faser af demensforløbet.

De fleste demente lever i flere år med deres sygdom, og mange bor hjemme, med hjælp, når sygdommen er i sin sidste fase. Herefter vil både fysiske funktioner, sproget og stemningslejet være meget præget af sygdommen, og den demente flytter som oftest på plejehjem eller i en plejebolig.

Til trods for fremadskreden sygdom kan demente have stor gavn og glæde ved at deltage i reminiscensaktiviteter. Herigennem får de stimuleret deres sanser, hukommelse og følelse af samhørighed.

Jeg kan ikke huske, hvad det var, jeg skulle huske - men hvis jeg kunne huske det, så havde jeg såmænd nok glemt det!

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

HVAD ER ET MUSEUM?

Helt kort kan et museum beskrives som en offentlig tilgængelig samling af værdifulde og vigtige historiske, videnskabelige eller kunstneriske genstande.

Hvilke genstande, der er så vigtige og værdifulde, at man mener, de er værd at udstille og bevare til eftertiden, er noget, man vedvarende diskuterer. Dette uanset om det er kultur-, kunst- eller naturfagene.

Museerne er inddelt i tre hovedkategorier, men kan godt dække dele af hinandens kategorier:

KULTURHISTORISKE MUSEER:

F.eks. Nationalmuseet, Københavns Museum, Arbejdermuseet, Rock Museet m.fl.

KUNSTHISTORISKE MUSEER:

F.eks. Statens Museum for Kunst, Fuglsang Kunstmuseum, Storm P. Museet, Museet for Samtidskunst m.fl.

NATURHISTORISKE MUSEER:

F.eks. Zoologisk Museum, Danmarks Naturhistoriske Museum m.fl.

FORMIDLING PÅ MUSEER:

Når museer er gode indgangsvinkler for reminiscensforløb og andre sansemæssige oplevelser, er det, fordi deres samlinger som oftest er omfattende og varierede.

Museer er en slags vidensbank eller et bibliotek, hvor man kan opleve, lære om eller genkende vores fjerne eller nære fortid. Derfor rummer museernes samlinger ofte mange reminiscens ”trickere”, dvs. de sanse- og oplevelsesting, der sætter gang i erindringer.

De fleste museer har en lang og professionel tradition for formidling til børn og unge, men i de seneste år er der også kommet større fokus på formidling til ældre. Det hænger naturligvis sammen med den voksende befolkningsgruppe, som bekendt bliver stadigt ældre.

Samtidigt er det en generation af ældre, for hvem den økonomiske optur i 1950-60erne har givet større overskud til kulturforbrug igennem deres levetid. Dvs. at flere og flere ældre allerede er bekendte med museer og finder glæde i at besøge dem. Faktisk viser statistikker, at den største gruppe af kulturbrugere er folk over 65 år! Se figur 2 på næste side.

Det viser, at kultur har en væsentlig betydning for den kommende ældregruppes livskvalitet og derfor bør tænkes ind i den almene plejepraksis.

MUSEER OG REMINISCENS

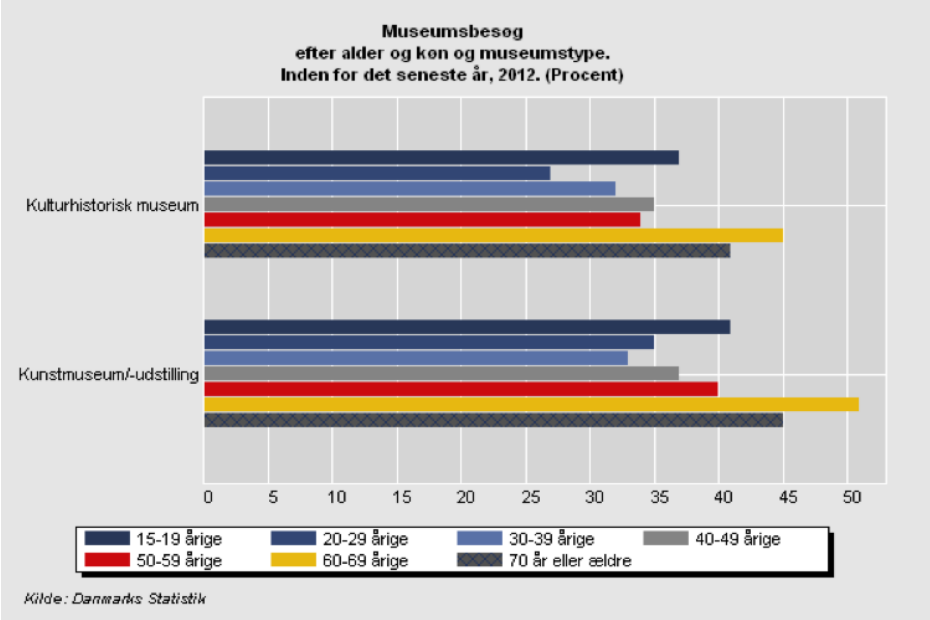

Fig. 3. Museumsbesøg på kunst- og kulturhistoriske museer fordelt på alder.

Nogle museer er rigtigt langt i deres formidlingstilbud for ældre. F.eks. det kulturhistoriske museum "Den Gamle By" i Århus, der har indrettet en lejlighed, som den kunne have set ud i 1950'erne. Formålet er at lave et erindringsrum særligt henvendt til mennesker med demenssygdomme. Forskning har nemlig vist, at mennesker bedst husker deres ungdomsår fra de er 15-30 år gamle.

Indenfor i lejligheden bliver gæsterne mødt af en museumsformidler iklædt tøj fra 1950'erne. Der dufter af brun sæbe (som var det mest anvendte rengøringsmiddel dengang) og friskkværnet kaffe. Måske tilsat datidens kaffeerstatningspulver Richs.
Gæsterne bliver opfordret til at deltage i borddækning, kaffebrygning, opvask mv. Der er også klaver og grammofon, der frit kan benyttes. De mange detaljer, samt det at der er mulighed for at lytte, røre og dufte til tingene, sætter gang i erindringsprocessen og samtalen rundt om kaffebordet.
Samtidigt får museet mulighed for at få ny viden om traditioner, håndværksmæssige metoder m.m., der ellers er i fare for at forsvinde helt.
Plejepersonalet, der er med på besøget, kan bruge de ældres oplevelser i deres videre arbejde, idet de her får ny viden om, hvad der "tænder" deres beboere og styrker deres livskvalitet.

Besøgende fortæller:
"Det virkede utroligt godt, da museumsformidleren på vej op ad trappen sagde: "aj, nu har hun ikke ryddet den spand op igen" - altså lavede lidt halv-rollespil ind i en historisk kontekt, som egentligt gjorde, at "nåh ja!" det kunne de egentligt også huske, at de også havde vasket trapper hver onsdag og "det var også for dårligt", men lugten af sæbespåner, Altså, det satte i gang!"

På Storm P. Museet, der et kunstmuseum, har man ikke mulighed for at lave et adskilt erindrings- og sanserum.

I stedet arbejder man med en række tematiske erindringsgrupper for ældre, der tager udgangspunkt i multikunstneren Robert Storm Petersens liv og hans mange humoristiske tegninger og malerier. Tegningernes sjove kommentarer til hverdagslivet; forholdet mellem kønnene, kæledyr, butiksindkøb, rejser, arbejde og mange andre ting, man hver dag glædes, undres eller irriteres over, vækker genkendelse hos rigtig mange og danner et godt udgangspunkt for erindringssamtaler generelt.

MUSEER OG REMINISCENS

Erindringshæftet om Storm P. og hans tid kan downloades gratis på museets hjemmeside:
http://stormp.dk/Storm-P/noget-at-tale-om.html

Andre museer tilbyder kreative aktiviteter, som maling, dans, sang, drama, forskellige håndværksforløb eller lign., da forskning også viser, at det er de kreative evner, folk senest glemmer.

Med andre ord har hvert enkelt museum sin egen unikke mulighed for at samarbejde omkring reminiscensforløb med omsorgssektoren. Men dertil skal nævnes, at det angtfra er alle museer, der har viden eller erfaring med det.
Derfor er det vigtigt at tage grundig kontakt til det enkelte museums formidlingsafdeling/ansvarlige før et planlagt besøg og få samstemt ønsker, behov og muligheder.

"Hvad er det mest interessante, De har har oplevet?"

"Det har jeg ikke oplevet endnu!"

MUSEER OG REMINISCENS

CASES:

Case 1. Nakskov, ”Hukommelsen Ruller”

Tværfagligt samarbejde mellem:
- Museum Lolland Falster
- Plejecentret Skovcentret
- To ergoterapeutstuderende, modul 12
- To SSA-studerende, modul 6
- Frivillige tilknyttet plejecentret

Målgruppen:
Beboere på plejecentret Skovcentret med nedsat hukommelse eller diagnosen let til moderat demens.

Museets indhold:
Museum Lolland Falster, www.aabne-samlinger.dk/museumlollandfalster er et kulturhistorisk museum, der består af flere forskellige museer fordelt på Lolland og Falster.

Fælles for afdelingerne var, at de ikke var egnede for gangbesværede eller kørestolsbrugere. Museet havde heller ikke særlige formidlingstilbud for målgruppen, f.eks. erindringskasser, da deres samlinger historisk lå længere tilbage i tiden end målgruppens levealder. Til gengæld arbejdede museet med det ”åbne udstillingsrum”, herunder Rewentlovparken, der i 1950’erne var et populært udflugtsmål for lokale.
Praktikanter og museumsformidler besluttede derfor at koncentrere sig om lokalområdet, hvor museet kunne bidrage med billeder og fotos (sammen med lokalhistorisk arkiv i Nakskov) samt den historiske viden om området.

Aktiviteter:
Praktikanterne havde sammenlagt 4 uger til planlægning og gennemførelse af et forløb. Plejecentret var indstillet på, at dette praktikforløb var anderledes end normalt, men havde reminiscens som indsatsområde, hvor praktikanternes erfaringer skulle kunne bruges fremadrettet.

Plejecentret havde nogle rickshaw cykler, hvori udvalgte beboere blev cyklet rundt i lokalområdet. Udgangspunktet for cykelturen var beboernes egne fortællinger om oplevelser i lokalområdet fra barndom, ungdom og voksenliv. Det betød meget for beboerens hukommelse og fortællelyst at være fysisk på stedet.

Sideløbende blev der udviklet flere små laminerede hæfter med fotos af de steder, der blev fortalt om – som de så ud dengang og i dag. Et ”sted” er et, der har tilknyttet mange minder og historier, og kunne fx være der, hvor man gik til halbal som ung.
Museet havde her den særlige rolle at bidrage med de historiske fotos. Hæfterne blev ligeledes forsynet med et lille kort, der kan vise vej til ”stederne”.

Plejecentrets rickshaw cykler blev brugt under hele processen og skal ligeledes være transportmidlet – med bøgerne placeret ved styret – i den fremtidige brug af erindringsbøgerne.

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

Oplevelser fra forløbet:

Praktikanter:
Vi forestiller os, at plejepersonalet vil kunne drage nytte af erindrings-fortællingerne i den daglige hverdag med beboerne.
Der kan komme informationer om beboerne gennem brugen af reminiscens på cykelturene, der muligvis kan lette dagligdagen på plejecenteret, da større forståelse for beboernes livshistorie kan være med til at skabe mere klientcentreret arbejde.

Hvis genstanden er en (fortalt eller oplæst) egnshistorie, kan det blive for abstrakt at genkalde erindringer ud fra. Her var erfaringerne, at man måtte tage hen og se og være på stederne... og så kom fortællingerne fra beboerne.

Museumsformidler:
Jeg oplevede, at mine begrænsninger, i form af vores udstillingssted og vores begrænsede samling på det her felt, blev vendt til en fordel, fordi vi ramte ind i det behov, Skovcenteret havde.
Det er jo de demente borgere, der har ydet noget her; de har ikke kun nydt for en gangs skyld. Her har de været på arbejde, de har leveret nogle historier, som de har viderebragt til de andre, der kører turen. Det vil sige, de lige pludseligt er producenter i stedet for at være passive.
Dét synes jeg er meget værdifuldt, og hvis plejecenteret kan gribe dét, at de kan gøre passive folk til producenter og værdisætte, at der bliver trykt en bog, og at andre hører de her historier og ser de billeder, hvis den ressource kan være puttet ind i det daglige arbejde, enten via de frivillige eller personalet på Skovcenteret, så synes jeg, at vi er nået rigtigt langt.

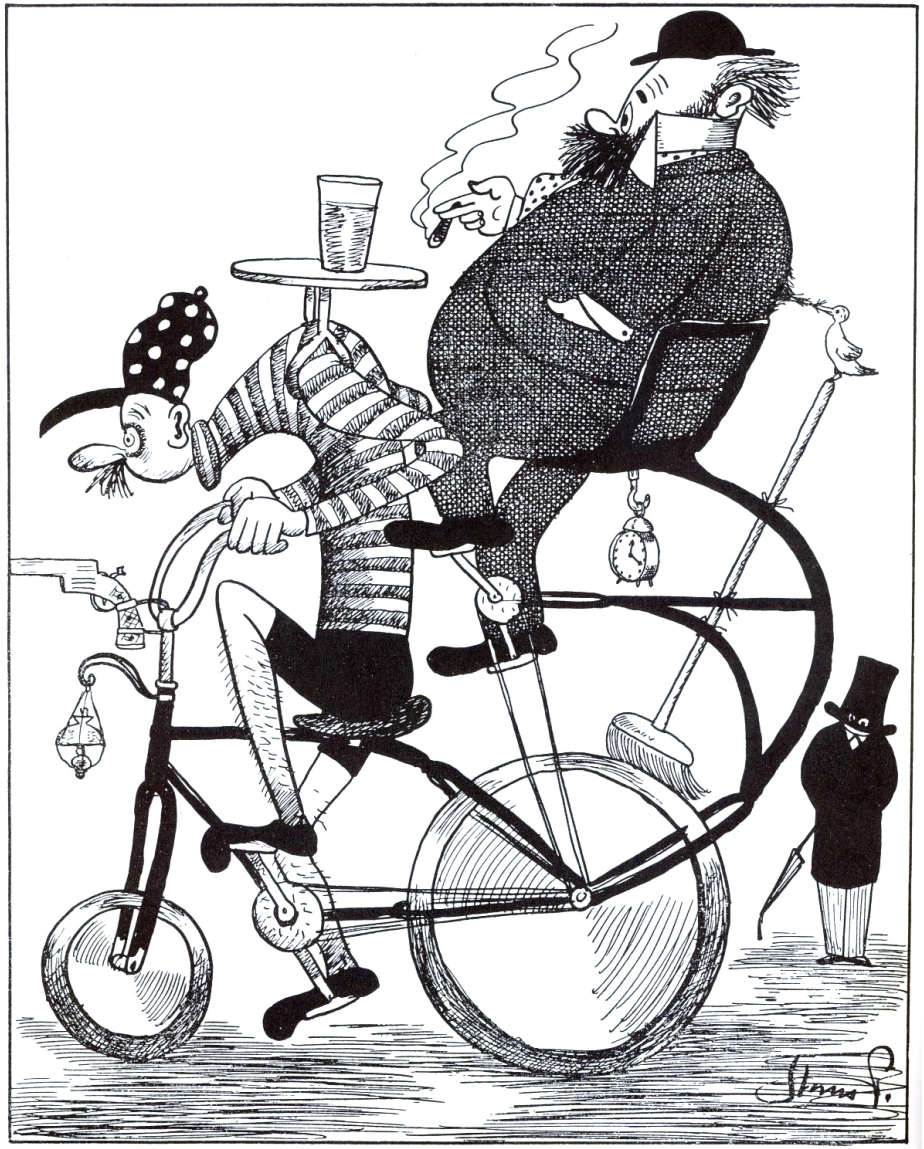

MUSEER OG REMINISCENS

Case 2: Roskilde og Vestsjælland

Tværfagligt samarbejde mellem:
- Plejepersonale på plejecentret Kristiansminde
- Museum Vestsjælland
- To sygeplejerskestuderende, modul 6
- To ergoterapeutstuderende, modul 12

Målgruppen:
Beboere med let til moderat demens fra plejecentret Margrethehjemmet.

Museets indhold:
Museum Vestsjælland, www.vestmuseum.dk, består af 11 forskellige besøgssteder, herunder både kunst- og kulturhistoriske museer, fordelt over hele Vestsjælland.
Museet har tidligere arbejdet med erindringskasser og arbejder løbende på at udbygge dem.

Aktiviteter:
De studerende havde sammenlagt 4 uger til planlægning og gennemførelse af aktiviteterne. Reminiscensaktiviteterne under de 4 uger bestod af museumsbesøg til Holbæk Museums autentiske arbejderlejlighed fra 1940'erne og til Slagelse Museums håndværkergade, hvor man bl.a. kan se gammelt værktøj og redskaber. Grundet de udvalgte museers forskellige samlinger, gav det mulighed for at lave to kønsopdelte grupper. Besøget til lejligheden i Holbæk åbnede for samtaler om huslige gøremål for en lille gruppe ældre kvinder, hvor håndværkergaden var et godt udgangspunkt for en lille mandegruppe. Holdene var på max. 3-4 personer for at sikre ro, tryghed og intimitet.

Udover besøg og udflugt, brugte de studerende reminiscensmetoden i dagligdagen på plejecentret. Der blev afholdt gruppeseancer, men også individuelle, hvor udgangspunktet kunne være i beboernes egne genstande, fotos etc. Ud fra dette blev der talt om minder. Et eksempel på en individuel seance var en mandlig beboer, som tidligere havde været tømrer. En studerende fortæller følgende om forløbet:

En patient deltager ikke i nogen former for social aktivitet, derfor er han udelukket for vore museumsudflugter og erindringsgrupper på plejecenteret. Pga. en særlig ryglidelse med sammenfald i hvirvelsøjlen kan denne mand ikke flyttes til en kørestol og har brug for maksimal hjælp fra personalet.
Der er ikke nogen slægtninge tilbage. Manden er ensom.

Til at begynde med præsenterer vi os med få ord, men mandens blik er fængslet på erindringskassen, som vi har lånt af museet. Derfor letter vi låget og finder den første genstand frem. Det er høvlen, vi vælger.
"Kender du sådan en?"
Hænderne kommer undersøgende frem og modtager værktøjet.
I dette nu begynder en monologagtig og fængslende fortælling om en opvækst på en stor sjællandsk gård. Manden fortæller i lang tid. Efter 50 min har manden stadigvæk høvlen i et solidt greb oven på dynen i hospitalssengen.
Høvlen havde åbnet et historisk skatkammer og trukket en helt anden opfattelse af ham frem i vores bevidsthed.

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

Fra besøget til håndværkergaden på Slagelse Museum

Oplevelser fra forløbet:

Praktikanter:
Genstandende skal ikke være så "fine", at man ikke må røre dem - det er berøringen og håndteringen, der trækker fortællingen og erindringerne frem.

På museerne i Holbæk og i Slagelse var der fantastiske "triggere".

Turen hen til museet kan være en udflugt i sig selv. Der skabes en særlig stemning med hygge og forventning.

Museumsformidler:
Jeg fik en ønskeseddel fra plejecentret; "kan du sørge for, at der ligger nogle gamle dameblade, et strikketøj, et kendt kaffestel" og andre ting, og det sørgede jeg for. Jeg opfattede min rolle, især på Holbæk, som værtinde og kunne derfor bede gamle Ruth, "kan du ikke lige hjælpe mig med at dække kaffe-bord?"

Vi gør noget samfundsnyttigt. Vi bibringer nogle mennesker noget livskvalitet, som jeg synes har høj værdi. Vi er med til at dagsordensætte, at nogle mennesker i uddannelsessystemet og i plejesystemet får øje på nogle ting, som er med til at give livskvalitet hos den enkelte demente.

MUSEER OG REMINISCENS

Case 3: Frederiksberg

Tværfagligt samarbejde mellem:
- Plejepersonale på Østervang Plejehjem
- Frederiksbergmuseerne
- Diakonissestiftelsen
- To sygeplejerskestuderende, modul 6

Målgruppen:
Beboere fra Østervang med moderat til svær demens. Enkelt i rullestol.

Museets indhold:
Frederiksbergmuseerne, http://frederiksbergmuseerne.dk , består af 5 meget forskellige besøgssteder, der både dækker finkulturen med litteratur og samtidskunst og populærkulturen med Storm P. Museet og Revymuseet som de bedst anvendelige i forhold til reminiscens. Førstnævnte har en udfordring med tilgængelig for gangbesværede pga. en trappe op til samlingen. Til gengæld har museet udviklet et særligt samtalehæfte for demente med billeder og genstande fra samlingen (se afsnittet om formidling på museer).

Aktiviteter:
De studerende havde sammenlagt 10 ugers praktik, hvoraf en del uger var afsat til teori. Det betød nogle logistiske udfordringer i forhold til at planlægge et sammenhængende forløb.
Det blev derfor besluttet, at forløbet skulle bestå af besøg til henholdsvis Storm P. Museet og Revymuseet, og at museumsformidleren ville finde ting fra samlingen, der kunne røres ved. For begge besøg var der tre beboere med, der led af moderat til svær demens. En enkelt var ved at miste sproget. To var gangbesværede.

På Storm P. Museet havde museumsformidleren til start fundet et gammelt dukkestel frem med billeder af Peter og Ping. Peter og Ping er Storm P.s kendteste tegneserie som næsten alle, der har været barn i 20'erne , 30'erne og 40'erne kan huske og har holdt af. Der til eksisterede en børneklub, Ping Klubben, som mange lokale fra Frederiksberg og København har været medlem af. Dukkestellet og tegningerne vakte derfor øjeblikkelig genkendelse og beundring hos beboerne.
Museets samling består mest af billeder og malerier, hvoraf mange er set før og kendt af den ældre generation. Malerierne er velegnede til at samtale om, så det blev der brugt megen tid på under besøget. Beboerne fik efterfølgende en plakat med hjem af det maleri, der havde vakt mest samtale.

På besøget til Revymuseet var det især lyttesansen, der blev stimuleret . Her var der bl.a. mulighed for at lytte til gamle schlagere og se filmklip fra gamle danske film med eksempelvis Liva Weel eller Marguerite Viby. For mange af sangene gjaldt det, at beboerne kun behøvede at høre en linje eller to, før de selv begyndte at synge med og iøvrigt kunne huske meget af teksten.
Foran en lille scene blev der på storskærm vist klip fra nogle af datidens kendteste revykunstnere. Bl.a. Dirch Passer. Beboerne fik her en næsten autentisk oplevelse af at være i teatret, og der blev grinet rigtig meget.
Besøget lagde op til, at beboerne og personalet ville synge flere af sangene igen, når de kom tilbage på plejehjemmet.

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

Oplevelser fra forløbet:

Praktikanter:
Jeg er blevet overrasket over museernes interesse og engagement i reminiscensarbejdet. Jeg har altid set museer som noget lidt kedeligt. Det var bare et sted man kom ind, og så gik man ud igen.
Men efter det her, så har jeg fået øjnene op for, at det er meget mere, og jeg synes, det er rigtigt interessant, at man kan bruge det på den måde, vi har gjort her.

Det første hun (en beboer) gjorde, da hun kom hjem, var at ringe til sin datter, og hun talte også flere dage efter om besøget, selvom hun er demensramt. Det har helt sikkert gjort et stort indtryk på hende.

Dem, som vi havde med - og som havde glemt at have været afsted, da vi kom hjem - de sad jo stadig og grinede og sang i bussen hjem. Altså humøret, det var højt.

Museumsformidler:
Det er jo en anden type formidling, end den man plejer. Man skal ligesom træde et skridt tilbage og så lade tingene tale for sig selv, men så samtidigt gribe den, når en genstand eller lignende vækker genkendelse. Det gælder om at være nysgerrig, men også give plads.

Det er opløftende i hvor høj grad og hvor sansemæssigt forskelligt vores (Frederiksbergmuseerne) samlinger kan bruges. Men der er også ting, vi skal blive bedre til. F.eks. vores tilgængelighed med trapper, lyd og tekststørrelser.

Beboer genoplever gamle filmklip på Revymuseet.

MUSEER OG REMINISCENS

HOW TO:

Liste over gode råd til studerende og plejecenter.

Spørg ind til:

- Hvilke dele af udstilling/særudstilling/genstande, der kunne være særligt velegnede.
- Om museet allerede har særlige forløb for ældre og demente.
- Om det er muligt at låne genstande/billeder ud af huset – og hvilke?
- Hvordan museets fysiske rammer er; lyd, lys, toiletforhold, hvileforhold, parkering, ramper eller elevator for gangbesværede m.m.
- Om det er muligt, af hensyn til beboernes (eller dementes) funktionstab, at lave midlertidige ændringer i f.eks. lysforhold, støjdæmpning eller ekstra stole.
- Hvordan mulighederne er for at tilrettelægge særlige forløb i samarbejde med museumsformidler (tid og omkostninger).
- Om museet har billeder dels af bygning, dels fra samling, som kan rekvireres som optakt til et besøg.

Fortæl om:

- At du er studerende med interesse i at bruge/samarbejde med museet i et særligt formidlingsforløb for ældre og demente.
- Hvad I ved om beboernes baggrund og præferencer: antal, køn, tidligere arbejdsliv, alder, etnicitet, opvækst i by eller land, geografisk område m.m.
- Hvad I ved om de hensyn, der skal tages til beboernes særlige fysiske og mentale hensyn; gang-, syns- eller hørebesvær, behov for ekstra stole m.m.
- Hvor lang tid I forestiller jer/planlægger et forløb; et enkelt besøg med en gruppe eller et udvidet samarbejde med sparring fra museumsformidler.
- Hvilke dele af udstillingen eller genstande, der særligt skal lægges vægt på, og at genstandene er tilpas lette at genkende.
- Det er i orden at bede museumsformidler tale langsomt, højt og tydeligt.
- Giv museet feedback, ros og ris, forslag til forbedringer efter forløbet.

Forberedelse:

- Tjek museets hjemmeside for relevante informationer: udstillinger, fysiske forhold, spise- og parkeringsmuligheder m.m.
- Forbered dit kendskab til museet ved at besøge det først på egen hånd. Tjek akustik, tekststørrelse i formidlingstekster/skilte m.m.
- Forbered besøget for beboerne forinden vha. billeder.

STORM P. MUSEET
UNDERVISNING

MUSEER OG REMINISCENS

Liste over gode råd til museet:

Spørg ind til:

- Beboernes baggrund og præferencer; antal, køn, tidligere arbejdsliv, alder, etnicitet, opvækst i by eller land, geografisk område m.m.
- Særlige fysiske hensyn; gangbesvær, syns- eller hørebesvær, behov for ekstra stole m.m.
- Hvor lang tid et forløb må vare.
- Om der er særlige ønsker til, hvad der skal formidles. Eller ikke formidles (negative triggere).

Fortæl om:

- Hvilke dele af udstilling/særudstilling/genstande, der evt. kunne have særlig interesse.
- Hvilke formidlingsforløb I evt. tilbyder særligt for ældre og demente.
- Museets fysiske rammer; er det brugervenligt for gangbesværede, er toiletterne store nok til at en hjælper også kan være der, lys og lydforhold, muligheder for at sidde ned – både i udstillingen og evt. frokoststue/cafe.
- Hvilke muligheder I har for at "låne" genstande ud, f.eks. erindringskasser.
- Hvilke muligheder I har for at modtage besøg uden for normal åbningstid. (F.eks. hvis der er behov for ekstra ro omkring beboerne)
- Oplys på hjemmeside om fysiske rammer, parkeringsforhold, elevator m.m.

Forberedelse:

- Tænk formidling for ældre og demente ind i jeres tilbud på linje med formidling for skoleklasser og institutioner.
- Hav ekstra fokus på lys, lyd og sidde forhold ved besøg fra plejehjem og dagcentre.
- Undersøg ved kommunen om tilladelse til særlig parkering i nærhed af indgang.
- Send nyhedsbreve om aktuelle udstillinger og arrangementer til lokale pleje- og dagcentre.
- Inviter personale ved pleje- og dagcentre samt studerende ved relevante uddannelsesinstitutioner til åbninger eller særlige rundvisninger.
- Besøg lokale plejecentre for bedre indblik i målgruppen.

"Du - hvad er kultur?"

"Det no'ed, man pudser møbler i."

MUSEER OG REMINISCENS

VIDERE INSPIRATION:

www.reminiscens.dk

http://socialstyrelsen.dk/aeldre/demens/videnstemaer-i-demensarbejdet/tema-om-reminiscens

www.alzheimers.dk

www.dengamleby.dk/erindringsformidling

www.moma.org/meetme/

www.videncenterfordemens.dk

Facebookgruppe: Demens er noget, vi taler om.

Der er tre ting, jeg altid glemmer - min kones fødselsdag og mine galocher!

Publikationen er udarbejdet af museumsinspektør Anne Cecilie Monrad og konsulteret af Ph.d. Mette Andresen, University College Sjælland.

For yderligere information kontakt Storm P. Museet, post@stormp.dk, 38860500